

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

**Kanselijkheid en
Onderwijsondersteuning**

Van

Persoonsgegevens

Datum

10 oktober 2023

Referentie

38660514

Afgestemd met

IRF, DUO

Bijlagen

Kamerbrief tegemoetkomen
reiskosten praktijkonderwijs

Verslag Vragenuur 20/12/22

nota

Kamerbrief reiskosten praktijkonderwijs

Aanleiding

Voormalig minister Wiersma heeft toegezegd om de Tweede Kamer te informeren over de mogelijkheden om tegemoet te komen aan de reiskosten voor leerlingen uit het praktijkonderwijs (pro).

Geadviseerd besluit

Na uw akkoord wordt de brief verzonden aan de Tweede Kamer.

In de brief is uitgegaan van het scenario waarin u de mogelijkheden schetst voor de vergoeding van reiskosten voor leerlingen in het praktijkonderwijs, en aan de Tweede Kamer laat om hier een besluit over te nemen en dekking te vinden. U spreekt hierbij wel uw voorkeur uit. Door de brief voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW te sturen, heeft de Tweede Kamer hiervoor de benodigde informatie. Wij adviseren u om alleen de mogelijkheden te schetsen om de volgende redenen:

1. Uw voorganger heeft toegezegd alles op een rij te zetten, maar het besluit over de overgangsregeling verder aan de Tweede Kamer te laten.
2. Dit past bij de demissionaire status van het kabinet.
3. Het opzetten en uitvoeren van een subsidieregeling zal extra capaciteit vergen van het departement en uitvoeringsorganisatie DUS-i. Dit heeft invloed op welke andere subsidieregelingen we als OCW kunnen uitvoeren.

Kernpunten

- In deze Kamerbrief gaat u in op de mogelijkheden om tegemoet te komen aan de reiskosten die leerlingen in het praktijkonderwijs maken als ze een entreeopleiding volgen, voordat deze route wettelijk geborgd is.
- Daarbij geeft u aan dat er via de voorjaarsnota van 2023 vanaf 2026 structureel € 1,0 miljoen per jaar beschikbaar is gesteld. Dit omdat de verwachting is dat de wet waarin deze route geregeld wordt vanaf schooljaar 2026/2027 in werking zal treden. Over de structurele vormgeving van de tegemoetkoming zult u verder in gesprek gaan met het veld.
- Er zijn twee opties voor een overbruggingsperiode tot aan 2026:
 - Budget via een subsidie (met of zonder voorwaarden) beschikbaar stellen aan de pro-scholen;
 - Budget aan de gemeenten overmaken via een Specifieke Uitkering (Spuk) of het gemeentefonds. We weten dat gemeente Deventer

en Amsterdam op dit moment reiskostenvergoeding aanbieden aan pro-leerlingen.

Datum

10 oktober 2023

- De optie om budget aan gemeenten beschikbaar te stellen is na ambtelijk overleg met de VNG niet verder verkend (en niet opgenomen in bijgesloten brief) vanwege de volgende redenen:
 - Omdat het om een gering bedrag gaat, wordt de bijdrage per gemeente niet erg groot. Een Spuk is in dat geval niet erg effectief.
 - Omdat het om een relatief klein bedrag gaat verwachten we dat gemeenten die dit willen organiseren zelf die ruimte al gevonden hebben.
 - Als de middelen worden toegevoegd aan het gemeentefonds, kunnen we niet afdwingen dat alle gemeenten daadwerkelijk aan deze groep een reiskostenvergoeding zullen toekennen.
- Aan beide opties voor een subsidieregeling aan de scholen kleven grote nadelen:
 - De eerste optie is ondoelmatig. Doordat we bij deze subsidie geen voorwaarden stellen verplichten we niet aan welk doel de scholen het geld dienen uit te geven. Daarnaast legt deze optie een grote last bij de scholen, omdat ze beslissingen moeten nemen over individuele leerlingen. Hiervoor kunnen we, in overleg met de Sectorraad Praktijkonderwijs, wel kaders meegeven die de scholen helpen bij de afweging.
 - De tweede optie wordt waarschijnlijk, door de ADR en de Algemene Rekenkamer, onzeker bevonden met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit komt omdat wij voorwaarden stellen aan wie deze subsidie besteed mag worden waar we zelf niet op kunnen toetsen (namelijk welke leerlingen de entree-route volgen). Dit komt omdat zolang de route van het volgen van entreeonderwijs binnen het praktijkonderwijs niet wettelijk geregeld is, het onduidelijk is hoeveel leerlingen deze route volgen. Deze leerlingen staan ingeschreven op het praktijkonderwijs. In de systemen van DUO kunnen wij niet zien of ze binnen het pro de entree-route volgen.
- U spreekt in de brief uw voorkeur uit voor optie 1. Dit is afgestemd met IRF/FIN.
- We schatten dat het om minder dan 1300 leerlingen gaat en dat meer dan de helft (56%), circa 700 leerlingen een vergoeding nodig heeft. De gemiddelde uitstroom uit het pro is minder dan 7000 per jaar en iets minder dan 20 procent volgt de entreeopleiding op het praktijkonderwijs.¹ De schatting van 56% is een grove schatting en gelijk getrokken met het aantal vavo-studenten dat naar een vavo-instelling buiten hun woongemeente gaat.²

¹ Op basis van gemiddeld uitstromers van 6.782 uit het pro [Arbeidsmarktkenmerken uitstromers vso en pro 2014-2020 \(cbs.nl\)](#). Minder dan 20% daarvan doet de entreeopleiding (Doorstroom van praktijkonderwijs naar mbo, onderzoek van KBA Nijmegen), dat maakt 1.278 leerlingen. We schatten dat niet elke leerling een tegemoetkoming nodig heeft, maar wel meer dan de helft.

² Kamerstukken II, Vergaderjaar 2020 – 2021, 31 289-474

- De begrotingsbehandeling en stemmingen over de amendementen vinden volgens de huidige planning plaats in januari en februari 2024. Omdat de subsidieregeling nog geschreven moet worden, kan een overgangsregeling in het gunstigste geval in de herfst 2024 in gaan. Of de uitvoeringsorganisatie DUS-i ruimte heeft om de regeling ook uit te voeren, hangt samen met de complexiteit van de regeling. De overbruggingsregeling zal daarom dus maar voor een korte periode gelden.
- Zodra de route van de entreeopleiding binnen het praktijkonderwijs wettelijk geregeld is, is het zichtbaar in de systemen van DUO welke leerling deze route volgt en is deze groep leerlingen goed afgebakend. Vanaf dat moment is het mogelijk om gericht en doelmatig budget beschikbaar te stellen aan de scholen zodat er tegemoet gekomen kan worden aan de reiskosten van deze leerlingen.

Datum
10 oktober 2023

Financiële gevolgen

- Voor de reisvergoeding voor jongeren die een mbo-entreeopleiding volgen vanuit het pro is met de voorjaarsnota 2023 een bedrag van € 1,0 miljoen structureel toegevoegd aan de begroting vanaf 2026.
- Indien voor de Tweede Kamer het invoeren van een overbruggingsregeling zwaarder weegt dan de bezwaren, kan de Kamer dit zelf bij de begrotingsbehandeling (begin 2024) regelen door een amendement in te dienen. Daar moet door de indiener van het amendement een geldige dekking voor worden aangedragen.
- In de communicatie met de Kamer is het belangrijk om duidelijk te zijn dat een eventuele overbruggingsregeling gedekt zal moeten worden uit de OCW-begroting.

Media-aandacht

- In najaar 2022 werd een artikel in het AD gepubliceerd waarbij praktijkschool de Einder aan gaf dat leerlingen een boete kregen na het aanvragen van een ov-kaart. N.a.v. dit artikel heeft Lisa Westerveld een mondelinge vraag gesteld (dec '22), vervolgens heeft voormalig minister Wiersma toegezegd om de Tweede Kamer te informeren over de mogelijkheden om tegemoet te komen aan de reiskosten.
- Op 23 november is er een tweede artikel in het AD verschenen (zie bijlage). Hierin staat dat de leerlingen een Ov-kaart was beloofd per 2024. Dit is niet gebeurd. De Sectorraad Praktijkonderwijs, en daarmee de scholen, interpreteren uit de begroting van OCW voor 2024 dat er al in 2024 en 2025 geld beschikbaar is voor een reisproduct voor pro en vavo. Voor vavo is dit meteen vanaf 2024 geregeld. U legt in deze brief uit waarom het voor pro pas vanaf 2026 is geregeld. Dit is ambtelijk al aan de sectorraad Pro gecommuniceerd.

Procesbelang

[Redacted content]

Bijlage AD artikel 23 nov 2023

Het was de leerlingen die mbo-onderwijs op een praktijkschool volgen, zo beloofd. Nota bene door de onderwijsminister. Net als alle andere mbo-leerlingen zouden ook zij een ov-kaart krijgen. Maar anderhalve maand voordat ze van de regeling zouden gaan profiteren, is er nog niets. Extra wrang: juist deze kinderen hebben het veelal thuis niet breed.

Elke morgen reist Romy (16) van Pijnacker-Nootdorp naar praktijkschool De Einder in hartje Den Haag. Eerst de bus en dan drie verschillende trams. Op de Einder volgt ze een mbo-1 opleiding. Trots is ze dat het haar gelukt is, om nu al zo ver te komen. Alleen: het kost haar elke week wel veertig euro. Veertig euro die ze zelf op moet hoesten. „Mijn moeder heeft het niet breed, dus ik moet het zelf betalen”, zegt ze eerlijk. Gelukkig kan ze ‘nageltjes zetten’, vertelt ze, en heeft ze al heel wat ‘klantjes’. „Maar ik vind het echt zo oneerlijk. Mijn vriendin volgt ook een mbo-1 opleiding, maar dan op het ROC Mondriaan. Zij krijgt wel gewoon een gratis ov-product.”

Oneerlijk vond ook de schoolleiding van praktijkschool De Einder. Zeker omdat ze tot vorig jaar ook dacht dat leerlingen gewoon recht hadden op de ov-studentenkaart. Ze volgden immers een mbo-opleiding. Weliswaar op hun oude praktijkschool, met extra instructie en in een veilige omgeving, maar de examens waren net als die van elke andere mbo'er, ingekocht bij een mbo-instelling.

Rechtszaak

Niets bleek minder waar, toen vorig jaar bij een tiental leerlingen hoge boetes op de deurmat vielen. Met bedragen uiteenlopend per leerling tussen de honderd en driehonderd euro. Juist omdat ze nog op hun oude middelbare school zaten, telden ze toch niet als een volwaardige mbo-leerling.

De school was er zo boos over, dat [zij de boetes van de leerlingen overnam](#) en van plan was een rechtszaak te beginnen. Zover kwam het niet. Minister Dennis Wiersma kwam tussenbeide en hij beloofde een einde te maken aan deze ongelijkheid. Ook voor de mbo-leerlingen op andere praktijkscholen in het land, die net als de Haagse scholieren ook boetes hadden gekregen. ‘Wrang’ noemde de minister het. Met ingang van 1 januari 2024 moest het geregeld zijn.

Maar nu het bijna 1 januari 2024 is, is er nog niets. „Sterker nog: het enige wat er is veranderd, is dat op de website van DUO staat dat ze er juist geen recht op hebben”, zegt Martijn Hoogeveen van de school.

Volgens het ministerie van Onderwijs wordt er echter nog steeds wel gewerkt aan een reiskostenvergoeding, al is nog niet helemaal duidelijk in welke vorm die zal worden gegoten. ‘Wij vinden het belangrijk’, zo laat het ministerie van Onderwijs weten. Een woordvoerder verwacht dat ‘binnen enkele weken’ een brief aan de Tweede Kamer wordt gestuurd. Hoe snel de brief besproken wordt, ligt aan de Tweede Kamer.

Diep triest dat het nog niet geregeld is

De verwachting is, met een nieuwe Kamer die gekozen wordt, dat het niet heel snel zal gebeuren. „Het is diep triest dat het nog niet geregeld is”, zegt Hoogeveen. „We hebben ambtenaren op bezoek gehad, er stond een passage hierover in de Miljoenennota. We hebben veel leerlingen die het thuis niet breed hebben. Zij lopen veel stage, in allerlei uithoeken van de stad, en moeten dus ook veel reizen. Dat zij zo worden weggedrukt, ja dat vind ik best een beetje laag.”

Ook binnen de sectorraad praktijkonderwijs wordt ontstemd gereageerd op het achterblijven van de regeling. Voorzitter Nicole Teeuwen: „Waarom krijgen leerlingen met de minste kansen, met het minste aantal jaren onderwijs, wel de meeste kosten voor hun rekening?”

Datum

10 oktober 2023

Romy, maar ook haar klasgenoot Zaharina, zal waarschijnlijk niet meer profiteren van de regeling. De moeder van Zaharina zal de vijftien tot twintig euro per week die het dit 16-jarige Haagse meisje kost om op haar stageadres vlakbij het ADO-stadion te komen, nog zelf moeten ophoesten. „Dat is echt veel geld voor mijn moeder”, zegt Zaharina. Om er hoopvol aan toe te voegen: „Maar als het goed is, haal ik dit jaar mijn examen en dan ga ik door voor een mbo-2 opleiding administratie op het ROC. Dan krijg ik gewoon mijn ov-jaarkaart.”